

A "Aula Geológica" de Robles de Laciana

REVISTA GALEGA
DE EDUCACIÓN
PUBLICACIÓN DE NOVA ESCOLA GALEGA

ISSN: 1132-8932

Páx. 66-68

José Francisco Fernández Gatón

Responsabe da Aula Geológica de Robles de
Laciana

franciscogaton@yahoo.es

@aulageologicarobles

A 'Aula Geológica' de Robles de Laciana atópase situada na pedanía de Robles, na comarca de Laciana, provincia de León, sendo Villablino a capital do val. As cidades de certa importancia máis próximas son León, a uns 100 km, e Ponferrada, a 60 km. A comarca de Laciana está conformada por unha serie de vales de orixe glaciar e percorrida polo río Sil, que nace en Cuetos Albos, na veciña comarca de Babia, así como por numerosos ríos menores. A altitude do val oscila entre os 961 m, no punto máis baixo, e os 2188 m do pico El Cornón. É acreedora de importantes valores ambientais e paisaxísticos, Reserva da Biosfera desde o ano 2003, encadrada na Rede Natura 2000, e zona LIC (lugar de interese comunitario) e ZEPA (zona especial para a protección das aves). As especies máis emblemáticas son, sen lugar a dúbidas, o oso pardo e a pita do monte cantábrica. As fronteiras naturais son: polo leste o Parque Natural de Babia-Luna, polo norte o Parque Natural de Somiedo (Asturias), polo oeste a comarca leonesa do Bierzo e ao sur o Val de Omaña.

A fala da comarca é o castelán, aínda que moi influenciado pola linguaxe tradicional da zona, o *Patsuezu*. Esta lingua é unha variante do astur-leonés con características propias que a diferencian, aínda que hai que recoñecer que son poucas as persoas capaces de falala con fluidez.

O motor económico da comarca foi, ata hai moi pouco, o carbón, o cal fora substituíndo de forma progresiva, desde principios do século pasado, a gandería. Iso, á súa vez, provocou un cambio social moi importante, xa que os traballadores chegados de Galicia, Asturias, Andalucía, Portugal e Cabo Verde, por citar os grupos máis numerosos, deixaron a súa pegada na comarca dunha forma tan impor-

tante como pouco valorada, de momento. Hoxe en día a economía da comarca xira basicamente en torno aos pensionistas e pre-xubilados da minería.

No ano 2010 a Asociación Cultural "Amigos de Sierra Pambley" de Villablino, da cal formamos parte, propúxose realizar unha exposición que dese visibilidade aos valores da comarca de Laciana. Esa exposición, que se denominou *Tesouros de Laciana*, estivo aloxada durante máis dun mes na Casa de Cultura de Villablino. Nela mostrábase por primeira vez, entre outras moitas cousas, unha colección de fósiles da zona e outra de minerais achegada por dous membros da asociación. Debido ao éxito obtido propuxémonos o reto de buscar un edificio que nos permitise albergar de forma permanente as coleccións de fósiles e minerais. Ofrecéronnos diversos edificios, entre eles unha igrexa desafectada para o culto, pero ningún reunía as características que considerabamos necesarias xa que, en xeral, a superficie dispoñible nesas locais era escasa.

A principios do ano 2012, o alcalde pedáneo de Robles de Laciana ofreceunos o edificio que fora a escola pública do lugar. En canto o vimos, démonos conta que a nosa procura concluíra, non podíamos dar crédito á nosa sorte e o optimismo que nos embargou impediu, afortunadamente, que analizásemos as cousas con frialdade e mesura, pois non sabiamos onde nos íamos meter, xa que estabamos a piques de comezar unha tarefa que nos ocuparía os seguintes catro anos. O día 12 de abril do ano 2012, logo de asinar a cesión de uso do edificio por un espazo de dez anos a nome da Asociación de "Amigos de Sierra Pambley" entramos, maza en man, no edificio e comezamos as obras que nos habían de ocupar os anos seguintes.

Sen apoio económico institucional e traballando unicamente catro persoas, coa axuda ocasional dalgún amigo e o respaldo económico que proporcionou a nosa asociación, fomos aos poucos rehabilitando o edificio. Desde un principio tiñamos claro que debíamos eliminar calquera tipo de barreira arquitectónica, e conseguímo-lo. Para iso tivemos que facer de albaneis, fontaneiros, electricistas, cristaleiros e vendedores de libros de segunda man cos que íamos sacando algúns fondos para continuar a obra. Unha frase que dicíamos moi a miúdo e que nos quedou como recordo desa época era: "a este saco de cemento invito eu!".

Xusto catro anos despois do comezo, demos por finalizada a obra. Temos un edificio cun amplo e luminoso vestíbulo; tres salas de corenta metros cadrados que se destinan a aloxar a colección de fósiles, a de minerais; e a terceira a exposicións temporais de temática variada; unha sala de conferencias con capacidade para, polo menos, vinte e cinco persoas; un aseo de uso feminino e adaptado para persoas con mobilidade reducida e outro máis para uso masculino. Unha pequena sala será destinada a taller e serviranos para realizar algunhas prácticas con alumnos que nos visiten, na preparación de pezas que pasarán a formar parte da exposición e, como é lóxico, estará a disposición dos grupos de estudantes universitarios de Xeoloxía que o soliciten. Tamén dispoñemos dun terreo anexo ao edificio duns tres mil metros cadrados cunha pequena pista polideportiva, estando todo o conxunto rodeado de árbores e valado.

Aínda que a cesión de uso do edificio está a nome da asociación xa citada, de cara ao proxecto a realizar decidimos denominarnos como "Aula Geológica de Robles de Laciana"

e funcionar de forma autónoma.

E por fin, chegou o momento que tanto esperamos, o día 21 de maio de 2016 inauguramos a "Aula Geológica de Robles de Laciana" con gran éxito de público e contando coa presenza de autoridades locais e provinciais.

O PROXECTO

O noso proxecto é moi sinxelo: a difusión da Xeoloxía en xeral e dos valores xeolóxicos das nosas comarcas en particular.

Non pretendemos ser un "caixón" no que gardar fósiles e minerais sen máis. Queremos que a aula sexa algo dinámico á vez que útil, que achegue a Xeoloxía a todas as persoas, especialmente aos nenos en idade escolar. Pensando nas visitas de colexios e IES, temos previsto acondicionar unha pequena parte dese terreo para o seu uso como merendeiro instalando, polo menos, dez mesas con bancos e dispoñendo dunha fonte de auga potable.

Somos conscientes do esforzo que leva consigo a tarefa que nos propoñemos e, tamén, coñecedores das nosas carencias e limitacións. É por iso que desde un principio buscamos o asesoramento, no que a cuestións científicas se refire, de persoas debidamente cualificadas nos diversas materias que abarca a Xeoloxía e que, desde entón, colaboran connosco dunha forma altruísta desprovista de calquera outro tipo de interese que non sexa o da difusión desa parte da ciencia tan apaixonante.

En Laciana estamos afastados de calquera museo ou centro similar ao noso, e por iso queremos servir de apoio e complemento aos profesores cando lles chega o momento de enfrontar os seus alumnos co estudo da Xeoloxía. Mostrar de forma amena e sinxela o que na clase pode resultar tedioso e, so-

bre todo, sorprender. Ao longo do ano que levamos funcionando puidemos comprobar a reacción positiva de moitos novos estudantes que visitaron a aula e se foron cunha opinión sobre a Xeoloxía moi diferente á que traían. Pero non nos conformamos só con mostrar unhas coleccións de fósiles e minerais, queremos máis. Agora mesmo estamos preparando diverso material didáctico que nos servirá para o traballo que nos marcamos. Tamén realizaremos rutas xeolóxicas para estudantes, sempre en estreita colaboración cos centros educativos, co fin de aprender sobre o terreo e, cando cumpra, obter mostras de fósiles ou minerais respectando a normativa legal que regula a recolleita dos mesmos. No noso afán por achegar a Xeoloxía e facela accesible ás persoas, estamos preparando o que chamamos "segunda colección", é dicir, outras dúas coleccións (fósiles-minerais) de menor entidade pero destinadas a ser mostradas de forma temporal onde se nos solicite. Dito doutro xeito, non esperamos que visiten a 'Aula Geológica', achegámonoslle á aula escolar.

A mellora, tanto en cantidade como na calidade, das coleccións expostas é outro dos no-

sos retos. Ambas coleccións xa aumentaron desde a nosa apertura e é de esperar que continúe incrementándose o número de pezas. Iso obríganos a habilitar o xa precario espazo do que dispoñemos e a redeseñar todo o conxunto de vitrinas para dar cabida ao material que está chegando.

Tamén, aproveitando as facilidades que nos proporciona o terreo anexo do que dispoñemos, xa comezamos a plantar diversas especies de árbores que, xunto ás que xa temos, permitíranos crear un pequeno espazo destinado á botánica onde aprenderemos a distinguir un teixo dun carballo, por poñer un exemplo.

Froito do esforzo realizado desde a nosa apertura, e do que estamos moi satisfeitos, foi a organización das primeiras Xornadas xeolóxicas de Laciaña denominadas "Geolaciana 2017". En estreita colaboración coa sede do IGME (Instituto Geológico y Minero de España) de León, e contando coa aprobación da sede central do IGME en Madrid, impartíronse unha serie de relatorios e posteriores saídas de campo que, desde o día tres ao seis de xullo do presente ano, ocuparon os corenta alum-

nos inscritos. Sorprendeunos o perfil dos participantes, xa que unha grande maioría eran licenciados ou estudantes de Xeoloxía, algúns en Bioloxía, e só uns poucos participaron como meros afeccionados. O seu lugar de procedencia era moi diverso, podemos dicir que poucas comunidades deste país quedaron sen representación, sendo Galicia a que máis alumnos enviou. O traballo destes catro días quedou plasmado nunha revista na que se recollen todos os temas tratados durante aquelas xornadas. Este foi un reto ao que esperamos darlle continuidade, e para iso xa estamos traballando na próxima edición de "Geolaciana" en colaboración co IGME. Non descartamos a colaboración con outras institucións ou persoas relacionadas coa Xeoloxía e a súa divulgación, sempre desde a nosa humildade.

Como en todos os proxectos vivos, o financiamento das nosas actividades é algo que nos preocupa. Non foi só a rehabilitación do edificio, pois o máis difícil é mantelo aberto sen, practicamente, axudas oficiais. Os ingresos veñen a través da doazón de 1 euro que solicitamos por visitar a Aula, e dunha pequena axuda por parte do Concello de Villablino. Isto estamos permitindo facer fronte aos gastos ordinarios: auga, luz, seguro etc. Para sufragar o custo das xornadas de Xeoloxía solicitamos a colaboración de Concellos, ILC (Instituto Leonés de Cultura), La Caixa, establecementos de hostalería e, por suposto, seguimos vendendo libros usados. A Aula non dispón de persoal asalariado, sendo atendida de forma voluntaria polas persoas que impulsamos este proxecto. En consecuencia, e co fin de asegurar a continuidade da Aula, tratamos de involucrar no proxecto institucións que garantan a permanencia. ■